

amforah. Od konca 1. st. pr. Kr. do 70/80 po Kr. je bila v lasti gena *Laecanius*, od flavijskega obdobja do Hadrijanovega časa je bila cesarska posest, v drugi polovici 2. st. so izdelovali amfore z žigi M. Avrelija Justa. Verjetno je delavnica obratovala še v 3. in 4. st. Najpomembnejši izdelek so bile amfore za olje oblike Dressel 6B, ki so jih v Fažani izdelovali od začetka proizvodnje do prve četrtine 2. st.

Bezeczky v prvem delu knjige predstavi zapleten nastanek amfor Dressel 6B ter njihovo tipologijo in kronologijo. Opiše tudi tipološke in petrografske posebnosti, ki poleg žigov omogočajo identifikacijo fažanskih proizvodov. Zelo pomembno poglavje je posvečeno samim žigom, ki so obdelani epigrafsko in kronološko, prikazana pa je tudi njihova razširjenost. Natančno kronološko razdelitev žigov v štiri obdobja v 1. st. po Kr. utemeljuje s pomočjo stratigrafsko datiranih najdb s Štalenske gore v Noriku.

V drugem delu Bezeczky sintetično predstavlja vile na Brionih in na jugozahodni obali Istre, s poudarkom na najdbah amfor in številnih sledovih proizvodnje olja. Prav oljarstvo je bilo verjetno najpomembnejša gospodarska dejavnost v zgodnjem Istri. Sledi poglavje o razširjenosti amfor z žigi Lekanijev. Glavni področji razširjenosti izven Istre sta bila severna Italija, s posredništvom Akvileje, in Norik. V Panoniji so amfore tega tipa povezane z vojaškimi postojankami in zgodnjimi naselbinami Italikov.

V katalogu so objavljene risbe in fotografije žigov Lekanijev ter profili amfor z opisi. Vključene so vse znane amfore, tako iz Istre, kot tudi iz severne Italije, Norika, Recije in Panonije.

Knjiga Tamása Bezeczkega je zadnji rezultat dolgoletnih avtorjevih raziskav istrskih amfor. Gre za nadaljevanje več člankov in dveh pomembnih monografij (*Roman Amphorae from the Amber Route in Western Pannonia*, BAR Int. Ser. 386, Oxford 1987; *Amphorenfunde vom Magdallensberg und aus Pannonien, Ein Vergleich*, Kärnt. Musschr. 74, Arch. For. Grab. Magdallensberg 12, Klagenfurt 1994). Dopolnjuje tudi raziskave Frančisa Tassauxa o vplivnih istrskih družinah (npr. F. Tassaux, *Laecanii, Recherches sur une famille sénatoriale d'Istrie, Mél. Ét. franç. Rome* 94, 227-269). Bezeczkyjeve raziskave so z objavo in interpretacijo primarnega gradiva eden najpomembnejših členov za razumevanje gospodarske zgodovine Istre. Sledovi trgovine z istrskim oljem pa omogočajo tudi vpogled v gospodarski razvoj severne Italije, Norika ter Panonije (prim. pregled R. Matijašič, *Gospodarstvo antičke Istre*, Pula 1998).

Jana HORVAT

Jarmila Justová: *Dolnorakouské Podunají v raném středověku*. Československá akademie věd, Archeologický ústav, Praha 1990. 344 strani, 66 slik, 2 karti.

V spodnjeavstrijskem Podonavju so se na pragu zgodnjega srednjega veka čvrsto zasedli najprej Germani, nato Slovani ter Avari, kasneje pa še Madžari. Plodna ravnica ob Donavi je bila gosto poseljena, čeprav ponekod o tem pričajo le drobci izgubljenih ali zavrženih predmetov.

V uvodnih poglavjih avtorica preleti dogajanje med poznorimsko dobo in začetkom 11. stoletja, naniza zgodovino raziskav in predstavi pomembnejše probleme, ki se pojavljajo v literaturi, povezani s poselitvijo Spodnje Avstrije ter zaključuje z opisom svojega postopka. Delo temelji na arheoloških virih in njihovi analizi, ki vodi do kulturnih in etničnih skupin ter na Poulikovi delitvi slovanske lončenine na stopnje I-IV. Za cilj si zastavlja soočenje arheoloških virov, zgodovinskih dejstev in jezikoslovnih ugotovitev.

Drugi del prikazuje tri razvojna obdobja, ki si sledijo v času od sredine 6. do začetka 11. stoletja. Najprej slovansko-avarsko obdobje (gradivo, grobišča, naselja, novčene najdbe), nato pa

karolinško-velikomoravsko in otonsko-babenberško obdobje. Ker je ta čas bolj raziskan, prilaga več načrtov naselbin, skice hiš, načrte utrd in seveda grobišča ter drobno gradivo. Vsa najdišča so vnesena v karto.

V zaključku povzame dogajanje v spodnjeavstrijskem Podonavju od odhoda Langobardov v Italijo do začetka 11. stoletja, opozori na vplive in mešanje kultur ter še enkrat našteje najpomembnejša naselja in grobišča. V zadnji točki se dotakne še jezikoslovnih argumentov o bavarski kolonizaciji. Popravilja širše veljavno stališče o kolonizaciji z zahoda, da naj bi se Bavarci naselili ob Ennsu (Aniži) na večinoma nenaseljeno območje. S karto slovanskih krajevnih imen jasno ponazori, da omenjena trditev o nenaseljenem prostoru, ki se naslanja v glavnem na darovnice, ne drži.

Razvojni proces, ki v zgodnjem srednjem veku poteka na področju ob Ennsu, je vzorčni primer različnih odnosov med etničnimi skupinami, njihovih nasprotij, skupnega življenja in kulturnih stikov.

Kataloški del pa je seznam najdišč od sredine 6. do sredine 11. stoletja v spodnjeavstrijskem Podonavju. Z zaporednimi številkami so po abecedi navedena imena današnjih naselij. Kadar je na naselje vezanih več najdišč, jih loči s številkami, tako da daje zaokroženo celoto vsake lokacije posebej. Ker gre za seznam, navaja samo vrsto najdbe, datacijo in literaturo, kadar pa gre za kakršnokoli problematiko v zvezi z lokacijo, jo razloži in opozori tudi na vse napake, ki se pri tem pojavljajo. Nekoliko večji razmiki med naselji in jasneje označena najdišča v okviru enega današnjega naselja, bi olajšale in pospešile iskanje po sicer zelo izčrpnem in bogatem seznamu.

V dodatku prilaga nekaj zgodnesrednjeveških najdb iz zbirke dunajskega Naravoslovnega muzeja in Spodnjeavstrijskega deželnege muzeja.

Pred nemškimi povzetkom je še obširna literatura, ki vsebuje mnoge dragocene citate člankov ali notic, ki jih sicer zlahka zgrešimo.

Mateja BELAK

Počitačová podpora v archeologii. Editor: Jiří Macháček. Ústav archeologie a muzeologie, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, Brno 1997. ISBN 80-210-1562-4. 258 str., številne ilustracije.

Novi časi, novi ljudje, novi pristopi. Vse to se je plodno udejnilo v Brnu, kjer se jim je posrečila ustvarjalna menjava generacij. Minula desetletja so prinesla ogromno gradiva, ki pa je ostajalo neobjavljeno ali slabo objavljeno. To je problem, ki pesti arheologe povsod. A romantične dobe zbirateljskega obračanja ljubih predmetov je nepreklicno konec. Preveč jih je. Treba je uporabiti orodja, ki jih ponuja sodobna informacijska tehnologija in z njimi zagrabiti velike množice hkrati. V pomoč in lažjo odločitev tistim, ki še ne vedo, kako in kaj, je mladi brnenski kolega Jiří Macháček sestavil šopek informacijskih rešitev, v katerih lahko vsakdo najde svoj problem.

Jaroslav Smutný predstavlja različne programe za delo z bazo podatkov, daje strateška navodila za strukturiranje podatkov in opozarja, na kaj je treba ob tem paziti. Pri tem se podrobneje pomudi pri gradnji SQL (select query language) iskalnih izrazov, ki so seveda temeljnega pomena, če želimo že vstavljene podatke učinkovito raziskovati. Jiří Macháček na primeru raziskovanja staroslovanske lončenine pokaže korake, ki so potrebni, da sestavimo vnosni obrazec, vnašamo podatke, in, kar je morda najbolj pomembno, praktično pokaže, kaj je z zbranimi podatki mogoče narediti. S tem pomaga tistim, ki se sicer mnogo ukvarjajo z vprašanjem, kako ustvariti banko podatkov, vendar so njihove predstave, kaj bodo počeli z njo, še zelo meglene. Isti avtor je skupaj s Pavlom Koštuřikom